

A VITÉZI REND A MAGYAR ÉLET TÁVLATÁBAN

Tíz ESZTENDŐVEL a világháború után mintegy tízezer hadviselt ember alkotja a magyar Vitézi Rendet, amely a csonkaország tizenhatmillió katasztrális holdnyi területéből körülbelül hatvanezer katasztrális hold termő területet mondhat a magáénak.

Ennyi földet magyar főúr, magánember, gazdagabb város is bír egymagában, magában véve érmék jelentősége nem volna akkora, hogy nemzeti probléma módjára kellene vele foglalkoznunk. Ennek a hatvanezer holdnak az az alap gondolat ad igazi jelentőséget, amely a Vitézi Rendet hazánk legszomorúbb éveiben létrehozta. A magyar hála, a magyar reménység a szülőanyja ennek az intézménynek s gyümölcse, reméljük egy jobb magyar jövőben érik meg.

A Vitézi Rend alap gondolatának lényege két nagy jelentőségű nemzeti probléma egybekapcsolt megoldását tartalmazza. Az egyik, a már háború előtt felvetődött kérdés, a földbirtok megoszlásának, a magyar nép földhözjuttatásának kérdése, a másik probléma háborús eredetű, a világháborúban kitűnt magyar katonák megjutalmazásának problémája.

Maga a rendi keret, a vitézi cím, valamint a felavatással, telebeiktatással kapcsolatos eljárás külsőségei, a régi rendek hagyományait elevenítik fel. Ezek a külsőségek mintegy annak kifejezői, hogy a Vitézi Rend, mint intézmény, a magyar nemzeti hagyományok fenntartására és ápolására törekszik. Aki azonban a Vitézi Rendnek csupán a múlt felé irányuló arculatát látja, nem ismerte meg ennek a különleges helyzetű intézménynek valódi jelentőségét s nem tekintheti át a maga teljességében a rendnek jövő feladatok felé irányuló céltudatos tevékenységét.

Sajnos, a magyar közönség jórésze kevéssé ismeri a Vitézi Rend sajátos alap gondolatát, a megoldásra váró súlyos feladatokat és tágkörű lehetőségeket. Pompás manifesztációk, káprázatos ünnepségek megkapó külsőségei lebegnek a nagyközönség szeme előtt, pedig ennek a speciálisan magyar tradíciókon felépülő és mégis korszerű intézménynek célja, hogy megfelelő eszközök által egy olyan életképes szervezetté épüljön, amely a magyar földművelő erkölcsi, kulturális és gazdasági előbbrevitelében a maga jelentős szerepének betöltését bizton vállalhassa és teljesítse.

A VITÉZI REND SZERVEZETÉNEK egyik jellemző sajátossága tagjainak gazdasági megkötöttsége. Ez a megkötöttség, valamint

maga a Vitézi Rend tagjait egybefűző szoros keret, mint régmúlt századok társadalmi és gazdasági megkötöttségére, merev rendi tagozására emlékeztető korlát, első pillanatra bizonyos mértékig különösnek látszik a mai korban.

Elég azonban talán rámutatnunk arra, hogy ismét az érdekszövetések szervezkedésének korát éljük, amidőn szövetkezetek, kartelek, szindikátusok egyfelől, másfelől pedig a legkülönbözőbb kulturális, társadalmi és világnézeti alakulások a szorosabb kapcsolatban látják érdekeik, illetve eszméik győzelmének biztosítékát.

Böven akad a történelemben analógia azon intézkedések és szempontok egyikére-másikára, amelyek a Vitézi Rend megalapításánál és szervezésénél közreműködtek.

A katonáskodásnak és a földtulajdonnak összekapcsolása végigvonul a történelem századaiban. A római veteránusok részére törvény biztosított pénzbeli végkielégítést és többször földet is. A Philippi után elhatározott földosztáskor minden galliai veterán légionáriusnak kétszáz iugerum, körülbelül ötven hektárnyi föld járt Itália területén. Ez hét-nyolcezer embernél olyan nagy területeket követelt, amelyek akkor már egyáltalán nem állottak rendelkezésre. Octavianus meg egyezett Antoniussal, hogy Julius Caesar galliai veteránjainak földet juttat a tizennyolc legszebb és gazdagabb itáliai város területén, mindegyiken rögtön lefoglalva minden birtokos javainak egy részét, tetszésük szerint való kárpótlást ígérve, amelyet alkalomadtán vált be. Julius Caesar maga minden veteránjának legalább huszonnégyezer sestertiumot adott, ami mai értékben hat-hétezer pengőnek felel meg. Természetesen úgy a földosztás, mint a tizennégy-husz évi szolgálat után való pénzbeli végkielégítés rendkívül nagy, szinte elviselhetetlen terheket rótt Rómára, amikor annak hadserege mintegy negyedmillió emberből állott, éppen ezért ezeket a végkielégítéseket nem is tudták rendszeresen kifizetni és sokan inkább a zavaros időkben, a polgárháborúk alatt érvényesítették könyörtelenül igényüket.

A hűbériség idején, a középkorban a lovagi és szerzetesrendek hatalmas földbirtokot és vagyont nyertek adományképpen, amelynek birtokában különböző feladatoknak tettek eleget, harcoltak, beteget gyógyítottak, tanítottak, az ígét hirdették. Maga Szent István Magyarország politikai megszervezésekor várispánságokat állít fel. A várispánok, illetve a király katonái a várjobbágyok, akik a földek haszonélvezete fejében katonáskodni tartoznak. Szent István a püspökségeket is ellátta földbirtokkal, az egyházfejedelmek ezért kötelesek voltak a lakosság lelki szükségletéről gondoskodni és háború esetén a király seregéhez csatlakozni. A későbbi praedialisták ingatlanért fegyveres katonai szolgálatot teljesítettek és a nemesi jogok bizonyos részeit élvezték. Néhány évszázaddal később, az Anjouk uralma alatt, a bandériális rendszer ismét összeköti a földtulajdont a fegyveres csapat kiállításának és hadbavezetésének kötelezettségével.

Magyarország három részre szakadásának szomorú korában, a 16. és 17. században a földdel lekötözött és állandósított katonaság szervezete ismét nagyobb jelentőségre emelkedik. Bocskay István összegyűjti a hajdúk szedett-vedett, szervezetlen hadát, elszánt, fegyel-

mezett, használható sereget kovácsol belőlük és Erdély szabadságának biztosítása után nemesi szabadsággal és jókora földdel jutalmazza a hajdúságot. Ez a magyarrá lett keverék nép aztán letelepülve, a magyarságnak valóságos védőbástyája és jegecesedési pontja lesz a magyar történelem további folyamán.

Bocskay István 1606-ban, az elért eredmények jutalmául 9.254 hajdút telepít le húsz községben, a mai Bihar és Hajdú vármegyék területén. De nemcsak földet, hanem nemességet is adományoz nekik és bizonyos szabadságokkal ruházza fel őket. A hajdú kiváltságokat 1626-ban Erdély törvényei közé iktatták. „A hajdúvárosok, kik hajdúi szabadsággal és némely dolgokban a vármegyék törvényétől megkülönböztetve vannak és élnek, azok kiket Bocskay fejedelem elsőben megtelepítvén és nemesítvén, bizonyos szabadságokkal megerősített, meg is ajándékozott volt, ez hazának fegyverekkel való szolgálatokért s azután több fejedelmektől is abban megtartattanak és erősítetttenek.“ E húsz községhez később még hat hajdúvárost csatoltak.

Több mint egy évszázad múlva az a veszély fenyegette a hajdúkat, hogy jobbagyosorba kerülnek. Ekkor a hajdúság egy része megegyezett új földesurával, Esterházy herceggel, hogy sem ők, sem ivadékaik urbáriumot, robotot és dézsmát nem fizetnek.

A katonáskodásnak a rendi donációval való összefüggését legutoljára a Napóleon ellen mozgósított nemesi inszurrekció dokumentálta. Ha nem is ily intézményes módon, de gyakorlati valóságában ez a rendszer még a tizenkilencedik század folyamán szerepelt a határőrvidék katonai szervezetében. Ez a keret eredetileg teljesen katonai köteleket képezett, később azonban bizonyos mértékben polgári szervezetté vált s tulajdonjogi maradványaiban a katonai eredetű, korlátolt forgalmú földbirtok jogi személyisége a határőrvidék felosztásával, a határőrezredek megszüntetésével is, egészen a világháborúig fennállott néhány különleges alap és vagyonközösség alakjában. Talán nem érdektelen kissé kitérni erre a sajátos gazdaságpolitikai jelenségre, amely az uralkodóknak a katonákkal szemben való bőkezűségére mutat.

A határőrezredek a határok állandó biztosításáért nyugodt megélhetési alapot nyertek az ezredközösségek jelentős földbirtokaiban. A határőrezredek felosztásával egyidejűleg az ezredközösségek és határőrvidéki lakosok közös használatában tartott földeket a közigazgatási községek között osztották fel. Így maradtak fenn a „nászódvidéki alapok“, a naszódvidéki, egykori negyvenöt határőrközség kezelésében, a „románbánsági, volt 13. számú határőrezred (Karánsebes) vagyonközössége“, a felosztott „szerb-bánsági 14. határőrezred (Fehértemplom) vagyonközössége“ és több más hasonló, katonai eredetű vagyonközösség, egészen az összeomlásig. Hogy ezek a katonai eredetű alapok nem csekély vagyon és terület felett rendelkeztek, annak bizonyossága, hogy a naszódvidéki községi erdők alapja 197.000 hold erdőt, a karánsebesi vagyonközösség érdekeltsége 253.000 hold földet (amelyből 213.000 hold erdő volt), a fehértemplomi vagyonközösség alapja 38.000 hold erdőt és jelentékeny készpénzösszegeket ölelt fel. Ugyancsak hadiszolgálatokat jutalmazott a „sajkáskerület“

birtoka. A király 1867-ben 42.000 holdat adományozott a Duna-Tisza közt elterülő katonai kincstári árterületből hú saskasainak, akik a letűnt századokban a Dunán szolgálták a hadsereget. A saskások községei ármentesítés és holdanként húsz forint megváltási ár fizetésének kötelezettsége mellett, az ármentesítés végrehajtása után 36.000 hold termőterületet nyertek. Ezt a vagyont a bácskai, titeli és zsablyai járás községei közösen bírták. A birtok évente mintegy 900.000 korona tiszta jövedelmet hozott a községeknek, úgyhogy azok a megye többi járásában fennálló átlagos 44 százalékos községi pótdóval szemben nem szorultak pótdóra.

„Csík vármegye magánjvai“ címén a csíki székely határőrök utódai mintegy 62.000 hold, kétharmadrészben erdőterületet alkotó földbirtokkal, ezenkívül tetemes tőkevagyonból és házakkól álló alappal bírtak. Ez a vagyon a ruházati, lóbeszerzési, ipar és kivándorlási alapok között oszlott meg, amelyekből a csíki székelyek kulturális és szociális természetű kiadásokat fedeztek.

Íme, a katonai szolgálattal egybekötött földbirtok gondolatának a történelem évszázadai folyamán különböző keretekben való, ismételt megnyilvánulása. Ezt a gondolatot a világháború újra aktuálisá tette, ha természetesen az előzőktől lényegesen eltérő módon is, mégis, amikor ez a megvalósulás stádiumába lépett, természetszerűleg ismét a földbirtok kötött jellegű jogi személyiségét választotta.

A MAGYAR FÖLDBIRTOKRENDSZER 1848 előtt az ősiség törvényének joghatása alatt állott. A földbirtokforgalom megkötése, a hitelkérdés megoldatlansága súlyos béklyókba szorította a gazdasági életet és megakadályozta a magyar mezőgazdaság prosperitásának intenzív fejlődését. A reformkorszak vezéralakjai, élükön Széchenyivel, hosszú és heves küzdelem árán felszabadították a földbirtokot és lehetővé tették egy jobb jövő kialakulását. Azt azonban még nem érhették el, hogy az ország földbirtokállományának egészséges megoszlása és a mezőgazdasági termelés kívánatos produktivitása egyhamar bekövetkezzék. Ismereteseek azok a kedvezőtlen földbirtokmegoszlási viszonyok, amelyeknek következtében a mezei munkával foglalkozó magyar lakosság egyes vidékeken földbirtokhoz nem juthatott, másrészt pedig a földbirtokos társadalom kellő forgótőke hiányában a leg-súlyosabb válsággal küzdött. A földbirtokos társadalom hitelszükségleteinek kielégítésére fokozatosan felépített intézmények révén megtették a kellő lépések, sőt 1911-ben az Altruista bankra vonatkozó törvényalkotás útján ez a kérdés bizonyos mértékig a megoldás felé közeledett. Az elavult 1836 évi tagosítási törvény helyébe lépő 1908-as törvény módot nyújtott bizonyos esetekben a kényszertagosításra és a kisbirtokos gazdaságok fejlődési lehetőségeit megadta. A telepítési törvény már megfelelő pénzügyi megtámasztás híján nem felelhetett meg a követelményeknek. A földmegoszlás aránytalanságai, sok nagybirtok egyfelől, sok kisbirtokigénylő másfelől, továbbá a magyar földbirtokos elem szupremáciájának kiépítése és megőrzése a nemzeti-ségi vidékeken olyan súlyos problémákat állítottak az illetékes tényezők elé, amelyekkel akkor, amikor talán még nem lett volna késő, meg-

birkózni képtelenek voltak. A nemzetük sorsán aggódó, nyílt szemű férfiak többször felhívták a közfigyelmet a fenyegető veszedelemre. Bethlen István gróf nagy készültséggel bizonyította Erdélyben az oláh birtokos elemek céltudatos térhódítását. Az oláh pénzügyi hatalmas tőkével, áldozatot nem kímélve állottak fajtestvéreik mögé és támogatták őket a magyar birtokok megszerzésében. Ezenkívül a nemzetiségi pénzügyi hatalmas elemek hihetetlen összegeket áldoztak fajtájuk gazdasági és kulturális fejlesztésére. A nemzetiségek ennek folytán minden tekintetben előnyösebb helyzetbe kerültek az államalkotó magyar elemmel szemben.

A magyar történelem viharos századaiban a magyarság állandó élet-halálharcban nemcsak vérét pazarolta, hanem gazdaságilag is koldussá lett. A kipusztult ország, amelynek lakossága 1720-ban két és fél millió lelket számlált csupán, idegen telepésekkel népesedett be oly mértékben, hogy 1787-ben az ország lakosainak száma már nyolcmillióra emelkedett. Nem egész egy évszázad alatt tehát az ország régi lakossága kétszázszázalék idegen lakossal szaporodott, olyan elemekkel, amelyek semminemű gazdasági, faji vagy történelmi kapcsolatban nem állottak a magyarsággal. A kihalt ország betelepítése már III. Károly alatt megkezdődött és Mária Terézia uralkodása alatt folytatódott, amikor jelentékeny kedvezményekkel csábították a délvidékre a betelepülőket. Csak 1712-ben 14.000 német vándorolt be a Felső-Rajna vidékére. De jöttek franciák, lotharingiaiak, tótok, bolgárok, szerbek, csehek, rutének, stájerok, karintiaiak, osztrákok, tiroliak, örmények, zsidók, spanyolok, olaszok, görögök és igen nagy számban oláhok. A bánáti gyarmatosítás II. József idejében évente 200.000 forintba került, a kalapos király maga körülbelül 40 ezer németet telepített be négymillió forint költséggel. Maguk a földesurak és püspökök is buzgón telepítenek ezidőtájt. Mária Terézia trónraléptekor az erdélyi oláhság száma nem érte el a félmilliót s a II. József-féle népszámlálás már 800 ezerre becsüli az erdélyi oláhságot, amelynek lélekszáma később még csak emelkedett az oláh tartományokból való beözönléssel. A magyar nemzet tehát kaput nyitott az idegenek előtt, vendégszeretettel, kedvezményekkel fogadta a nincstelen, bevándorló nemzetiségeket.

A magyarság a 19. század végén kezdett ráeszmélni arra a fenyegető veszedelemre, amely a tömör nemzetiségi tömbök összetartása, továbbá faji, gazdasági és kulturális terjeszkedése folytán szupremáciáját, sőt lassan már létét is veszélyeztette. Megindult a nemzetpolitikai irányú telepítés Erdélyben, úgy, mint egyéb nemzetiségi vidékeken. A világosan látók minden figyelmeztetése hasztalan volt azonban, a települő magyarokat nem a kellő eréllyel, nem a kellő anyagi támogatással küldték a nemzetiségek számbeli és gazdasági túlsúlya által veszélyeztetett vidékekre. A szívünk összeszorul arra a gondolatra, hogyha most még módunkban állna, mint ahogy nem áll, vitézeink telepítése a fenyegetett perifériákra, olyan rendszeresen, olyan hathatósan, mint amilyen erővel például II. József hazánk földjét idegenekkel benépesítette. 1782 évi pátensében útköltséget, ingyen házat, kertet, elegendő földet, vetőmagot, jószágot, gazdasági

eszközöket, vallásszabadságot s a legidősebb fiúnak mentességet biztosított a katonai szolgálat alól. A magyar a saját fajtájával soha se tudott olyan bőkezűen bánni, mint az idegennel. A hála adóját pedig Trianon képében learatta. Mindazonáltal az idegentelepítők áldozatoktól vissza nem riadó bőkezűsége, amely a beözönlött, vagyontalan elemek gazdasági és politikai meggyökerezését lehetővé tette, ma is intő például szolgálhat, hogy eredményes földhözjuttatás, sikeres telepítés csak kellően megalapozott, gazdasági segédeszközöket nem kímélő, erélyesen keresztülvitt akció révén lehetséges. Ha ezt a nemzet idegenektől nem sajnálta, mennyivel kevésbbé szabad sajnálnia ma a saját kiváló fiaival szemben.

A VILÁGHÁBORÚ KITÖRÉSE a nemzet régi, nagy életproblémáit egy újabb megoldandó feladattal gyarapította. A magyar nép olyan mértékben vette ki részét a világháború vér-és vagyonszállításából, mint egy másik nép sem. A háborús veszteségkimutatások tanúsága szerint kétszázezer embert veszítettünk és hogy a magyar nép hogyan állta meg helyét a küzdelemben, arról számtalan megcáfolhatatlan dokumentum tanúskodik. Hogy a magyar faj nagy erő-és vérvesztését valami módon egyensúlyozni kellene, azt már korán belátták egyes kivételes látókörű közéleti férfiak. Czettler Jenő már 1916 áprilisában írja: „Amit a magyar paraszt Galícia mezőin, de különösen a Kárpátokban végzett és most az Isonzó partján teljesít, évszázadok történeti alakulásainak ad irányt és lelket. Érezzük az áldozat súlyát, aggódunk és reszketünk a magyar faj vérének csurgásáért. Reszketünk attól a nagy naptól, amikor majd visszajönnek a lövészárokból és minden kicsiny község számon veszi, mennyit is áldozott vérben a hazáért.“ Ugyancsak ő röviddel később a hadirokkantak telepítésének kérdését veti fel rendkívül érdekes cikk keretében. Javaslatára szerint kétmillió kataszteri hold területet lehetne a telepítési akció szolgálatába állítani. A földdel való ellátásnál nehezebb feladatnak tartotta már a telepítés finanszírozását. Zálog-, illetve járadéklevelek kibocsátása útján azonban ezt a nehéz kérdést is megoldhatónak tekintette, esetleg állami garancia segítségével. Javasolta egyidejűleg egy országos rokkanttelepítési alap felállítását. Tekintetbe jöhetett még a vitézségi érmek pótdíjainak tőkésítése is, amely azóta is több ízben élénk sürgetés tárgya volt. A vitézségi érmek pótdíjainak visszatartása a magyar hadviseltek állandó, fájdalmas, soha el nem feledett sérelme. Aki a vidéki magyar lakossággal bármilyen kapcsolatban áll, ezt állandóan tapasztalhatta és bizonyíthatja.

A hadirokkantak telepítésére vonatkozó gazdag és szakszerű tanulmány olvasása közben nem fojthatunk vissza egy keserű sóhajt, bárha a Magyar Gazdaszövetség tizenkét esztendővel ezelőtt felvetett tervét megvalósíthatta volna és a magyar társadalom ne elégedett volna meg a hála frazeológiájának alkalomadtán való bőséges kimerítésével, hősi emlékek állításával és ünnepek rendezésével, hanem a hadból visszatért rokkant és kitűnt hősök érdekeit továbbra is szem előtt tartva, a trianoni évek sok nehéz küzdelmében is reális eszközöket, kielégítő módot talált volna ennek az eléggé meg nem becsülhető

problémának megoldására. Valósággal úgy érezzük, hogy a hősök iránti hála tényleges kifejezése a nemzeti becsület kérdése, amely el nem hanyagolható semmiféle más érdek mellett.

Boldogult emlékű böles főpapunk, Prohászka Ottokár 1916 tavaszán a Magyar Gazdaszövetség közgyűlésén hatalmas szózatban fordult a nemzet eleven lelkiismeretéhez, a harcmezőn küzdő magyar nép fiai érdekében. Beszédében egy örökbérlet-rendszer felállítását javasolta, amely szerint az állam által bérbevett területekből 15—3\$ katasztrális holdig terjedő kisbirtokok volnának alakítandók. Ezeket a kisbirtokokat az állam örökbérbe adná a harctéren érdemeket szerzett férfiaknak, özvegyeknek és árváknak, valamint a háború egyéb károsultjainak s utolsó sorban egyéb érdemes egyéneknek. Az örökbérlet mindig az elsőszülött fiúra szállna. A beruházás kérdésénél ő is tekintetbe veszi a vitézségi érdemmel járó évjáradék egy összegben való megváltásának, továbbá a közadakozásból és az államkincstár által rendelkezésre bocsátott összegekből való finanszírozás lehetőségét. „Amiről itt szó van, az egy szent, elementáris szükségesség. A mi hőseink, akik Limanovánál és Doberdónál harcoltak, nem mehetnek szét verklivel az országon, falábon, mint Solferino után mentek katonáink. Ezek az emberek nem középkori értelemben harcolnak a királyért, zászlóért, zsoldért: ezek harcolnak a királyért, de harcolnak önmagukért, harcolnak azért, ami az övék és ha kiderül, hogy nem volt miért harcolniok, ez végzetes következményekkel járhat rájuk nézve.“ Vájjon mit mutathatnak a tények e tekintetben, vájjon elmondhatjuk-e nyugodt öntudattal, hogy a nemzet a maga kötelességének eleget tett, a háború áldozatos magyar katonáival szemben az azóta lefolyt tizenkét év alatt?

Eöttevényi Nagy Olivér a harcosoknak magyar végdere való telepítését javasolta. Sokan voltak még mások is, akik a háborúban kitűnt harcosok földhözjuttatásáért hangjukat felemelték. Az összeomlás azonban megbénította a nemzet jobbérzésű férfait, a Károlyi-korszak és az azt követő proletárdiktatúra természetesen nem gondolt azok jutalmazására, akik a becsület mezején végsőkig kitartva védtek az ezeréves Magyarországot.

A MAGYAR NEMZET nagy tragédiájának betetőzése idején, amikor a megcsontított ország felett a proletárdiktatúra ülte halotti torát, 1919 nyarán Szegeden, a magyar Alföld e színmagyar városában tömörült a küzdelmet feladni nem akaró, meg nem alkuvó magyarok egyik dacos csoportja. Itt, a legnehezebb napokban ért meg és nyert alakot a gondolat, amely minden igaz magyar lelkében gyökeret vert immár, de a megvalósulásig nem jutott. Horthy Miklós, még mint tenger-nagy, a szegedi kormány hadügyminisztere, majd a nemzeti hadsereg megalkotója pattantotta ki az elodázást nem tűrő követelményt, hogy a nemzet a háborút vitézül végigküzdött katonák iránt méltóképpen lerója háláját.

Csodálatos dolog, hogy a Vitézi Rend megalapítása, mint parancsoló szükségesség, éppen a legnehezebb napokban bontakozott ki a nemzeti újjászületés vezére előtt. A nemzeti gyász és gyalázat idején,

a lealacsonyodás és nyomorúság képe láttára jelenésszerűen lobogott a magyar vezér előtt a szenvedéseiben, áldozataiban megdicsőült magyar földműves ezeréves arca, a becsület, a hősiesség, a hűség, a haláltól, nyomorúságtól vissza nem riadó, hitét, becsületét, földjét védő, kemény férfi töviskoszorús ábrázata. A megoldás lehetősége fokozatosan bontakozott ki erkölcsi elismerés és földhözjuttatás formájában. Visszafelé tekintve a nemzet hálájának kifejezésével olyképpen, hogy a háborút vitézül végigküzdött katonák, vagy ivadékaik a nemzettől ingatlant nyerjenek, amely el nem idegeníthető s amely a jövőbe nézve, a bevált harcosokat eljegyzi örökre a hazának, hogy az újjáépítés művében előmunkások legyenek. A vitézi telekhez meghatározott közszolgálatok teljesítésének kötelezettsége fűződik és ez a telek törvényben megszabott, különleges jogi minőséget nyer. Azok, akik törhetetlen hűségüknek és férfias erejüknek már eddig is tanúbizonyságot adták, zálogul kapják a vértelven védett magyar föld egy kis darabját, hogy valóságos új honfoglalóként erejük, becsületes igyekvésük és minden képességük latbavetésével vegyenek részt az emberfeletti feladatok legyőzésére irányuló nemzeti munkában.

A magyar nemzetgyűlés a nemzeti hadsereg fővezérét 1920 március i-én Magyarország kormányzójává választotta. Az államfő nem feledkezett meg a háború hőseiről, már 1920 augusztus 20-án felhívással fordult a magyar földbirtokososztályhoz, hogy nemesen elgondolt tervét megvalósíthassa. „Tervem a következő: Azokból a földekből, amelyeket magánosok, vagy közttestületek felajánlanak, kisbirtokokat (vitézi telkeket) fogok majorátusként adományozni a haza védelmében kitűnt oly honfiaknak, akik vitézi és erkölcsi tekintetben, szóval jellemileg mindenképpen megbízhatók és az utóbbi forradalmak alatt hazafias magatartásukban egy pillanatra sem tántorodtak meg. A vitézi telekkel a megadományozottra nézve megfelelő kötelezettségek (közszolgálatok) lesznek egybekapcsolva, amelyek a birtokkal együtt apáról fiúra szállanak át és kihatásukban a vitézi telkek birtokosait a belső rend és nyugalom és egyúttal az ország védelmének megbízható támaszaivá fogják tenni. Ezzel két célt szolgálunk: lesz az országnak egy minden eshetőségre kész, teljesen megbízható szervezete, amelynek tagjai tekintélyüknél fogva a vidék lakosságára nevelő hatással lesznek, másrészt a falu népét különleges pozíciójuknál fogva példájuk követésére serkentik.“

A kormányzó felhívása a magyar társadalom széles rétegeiben talált őszinte visszhangra. Lelkes férfiak siettek hozzájárulni a nemes terv megvalósulásához. Az ország földbirtokosai az első évben mintegy 11.000 katasztrális holdnyi termő területet ajánlottak fel a rend számára. Miután a kormány a 6.650/1920. M. E. számú rendeletével az új intézmény alapelveit lefektette, a Vitézi Rend hamarosan meg is alakult. Ezt a rendeletet az 1920: XXXVI. t.-c. 77. §-a jóváhagyta és törvényerőre emelte.

A Vitézi Rend vezetőit 1921 május 20-án avatta vitézzé a kormányzó, mint a rend első, választott főkapitánya. Ugyanaz év augusztus 20-án megtörtént az első ünnepies felavatás a királyi vár kertjében. A kormányzó ez alkalomból vitézei elé tárta azokat a nagy feladatokat,

amelyeknek megoldásában bizton számít az ő bevált képességeikre. Az első vitézi avatás óta minden év júniusában újabb vitézeket avatott fel a Szent Margitszigeten, úgyhogy a felavatott vitézek száma immár megközelíti a tízezret. A rendes avatások sora a beérkezett kérvények elbírálásával 1929 júniusában bezárul, miután a vitézek száma felavatott várományosaikkal együtt a tizenkétezeret meg fogja közelítem.

A VITÉZI REND ALAPJA tehát a magyar föld. Ez a föld, amelyet a jutalmazottak érdemeikért nyernek, kötött birtok, hasonlóan a régi időkben adományozott nemesi birtokhoz. A vitézi telek maga el nem idegeníthető, fel nem osztható. A vitézi rend alapelvének megfelelőleg, elvben minden vitéz egyenlő, ami azt is jelenti, hogy tulajdonképpen csak telkes vitéz létezik. Pontosabban ezt úgy lehetne kifejezni, hogy a tényleges állapotnak megfelelően, vannak telekkel ellátott és telekkel el nem látott vitézek. A vitézi rend szervezete teljesen demokratikus alapokon épül fel. A rend vezetői a vitézek avatásánál és a telkek kiosztásánál is szem előtt tartották a tisztí és legénységi vitézek arányszámát. A felavatott vitézek 77 százaléka legénységi, 23 százaléka tisztí, a telekkel ellátottak 90 százaléka legénységi, 10 százaléka tisztí vitéz.

A vitézzé avatásra kerülők kérvényükben telekért folyamodnak a kormányzóhoz, mint a vitézek főkapitányához. A kérvényben igazolnók kell, hogy magas kitüntetésben részesültek és kötelességüket kiválóan teljesítették a háborúban, a forradalmak alatt magatartásuk kifogás alá nem eshet és egyébként is megfelelnek a feltételeknek. A kérvények elbírálása a legnagyobb körültekintéssel és szigorúsággal történik az illetékes bírálóbizottságok által. A kedvezően elbírált folyamodókat a vitézek főkapitánya kardjának érintése által vitézzé avatja. A vitéz felavatása által telekadományra jogosult, használhatja a vitézi címet, viselheti a vitézi jelvényt, őt magát a „nemzetes úr“, feleségét a „nemzetes asszony“ megszólítás illeti meg. Idegennevű vitézek nevüket megmagyarosítani kötelesek. A vitéznek családot kell alapítania. Házasságához a Vitézi Szék engedélye szükséges. A vitézi címet és az oszthatatlan telket a vitéz elsőszülött fia, vagyis várományosa örökli. Amennyiben a vitéznek csupán leánygyermek születik, annak férje veszi át a vitéz után a telekkel járó jogokat és kötelességeket.

A Vitézi Rend szervezete a következő: Az egész ország területén lakó vitézek nyolc törzsszék hatósága alá tartoznak. A törzsszékek élén a törzskapitányok állnak. Minden törzsszék hatásköre alatt egyesíti a területén fekvő vármegyék vitézi székeit. A megyei szék élén a székkapitány áll. A megyei szék járásokra oszlik, a vitézi járás vezetője a járási vitézi hadnagy, aki alatt a legkisebb egységet képező járási vitézi őrmesterek teljesítenek funkciókat. A törzskapitány mellett a törzsszéktartó, a székkapitány oldalán a megyei széktartó intézi az adminisztratív teendőket.

A Vitézi Rend legfőbb hatósága az Országos Vitézi Szék. Az Országos Vitézi szék tagjai a törzskapitányok, továbbá a minisztériumok kiküldött képviselői, az O. F. B. alelnöke és az Altruista bank vezetője. Az Országos Vitézi Szék elnöke a Főkapitány, akit jelenleg egy állandó

helyettes képvisel. Az Országos Vitézi Szék ügyeinek vitele az ügyvezető törzskapitány feladata. A központi adminisztratív intézkedések a Vitézi Rend Főszéktartósága ügykörébe tartoznak, melynek élén a Főszéktartó áll.

A Megyei Vitézi Székekben a vármegye vezetőférfiai foglalnak helyet, mint széktagok. A közigazgatás és a közelet vezetőinek bevonásával a Vitézi Rendnek a polgári társadalommal való kapcsolata oldódik meg egyfelől, míg másfelől ez a feladat magukra a vitézekre, mint a polgári életben résztvevő egyénekre hárul. Az eddigi tapasztalatok szerint a vitézek a közelet minden vonatkozásában hasznos tevékenységet fejtenek ki.

A felsőházi törvény alapján a Vitézi Rendet a felsőházban képviselőt illeti meg. Az Országos Vitézi Szék egy felsőházi tagot választ. Az Országos Vitézi Szék eddig a vitézek főkapitányának helyettesét bízta meg a felsőházban való képviselővel.

A VITÉZI REND GONDOLATÁNAK MEGVALÓSÍTÁSÁBAN teh a bátor, hűségese harctéri szolgálata, a kiváló polgári és katonai erények megjutalmazása, a földtulajdon megosztásának, a szegény földművesosztály földhöz való juttatásának kérdésével fonódik egybe. Ha ezzel kapcsolatban a múltban lefolyt adományozások, vagy telepítési akciók intenzitására gondolunk, akkor világosan kitűnik a különbség azok és a most lefolytatott vitézi telekadományozások szerény keretei között. A földhözjuttatást ezúttal sajnós, nem bonyolította le olyan hatalmas anyagi eszközökkel rendelkező szerv, mint amilyenek akár a Mária Terézia, vagy II. József korabeli telepítési kommissziók voltak. Nem hallgathatjuk el ez alkalommal azt az észrevételünket sem, hogy maga az országos földbirtokrendezés sem haladt teljesen azokon a nyomokon, amelyeket közeletünk vezetőférfiai a világháború folyamán, a magyar nemzet fiainak hallatlan erő kifejtését méltányolva, kitéztek.

A Vitézi Rend megalapítójának nagyszerű gondolata, a Vitéz: Rend felállításával, megszervezésével, útjának csupán első felét tett meg, annak második, nemkevesebbé nehéz fele a földhözjuttatással kapcsolatos kérdések megoldásával, a vitézi kisgazdaságok életképessé tételével függ össze. Ehhez a nehéz feladathoz az eszközöket a köznek: kell megadnia.

A Vitézi Rend a magyar közrend szilárd pillére, erkölcsös, munkás, képzett és áldozatkész ifjú nemzedék hivatott nevelője, megérdemelte az állam hathatós támogatását és a jóhiszemű társadalom szeretetét a múltban és ki fogja érdemelni azt a jövőben is.

A nemzeten áll, hogy ezt az elkerülhetetlenül szükséges támogatást mihamarabb a legteljesebb mértékben megadja.

FARKAS S JENŐ.